

การเมืองของการให้ความหมายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475
ในแบบเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการให้การยอมรับ

นางสาว ภัทรา อังคณาวิศัลย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-17-3511-1

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE POLITICS OF MEANING CONSTRUCTION ON THE 1932 EVENT
IN TEXTBOOKS APPROVED BY THE MINISTRY OF EDUCATION

Miss Pattra Angkhanawisan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Government

Department of Government

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2005

ISBN 974-17-3511-1

481628

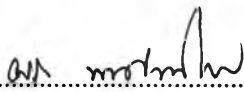
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การเมืองของการให้ความหมายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการปกครอง
2475 ในแบบเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการให้การยอมรับ

โดย นางสาว ภัทรา อังคนาวีศัลย์

สาขาวิชา การปกครอง

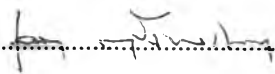
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เอก ตังทรัพย์วัฒนา

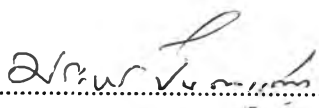
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. อมรา พงศาพิชญ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ม.ร.ว. พงศทิสาน ชุมพล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เอก ตังทรัพย์วัฒนา)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประภาส ปิ่นตอกแต่ง)

ภัทรา อังคณาวิศัลย์ : การเมืองของการให้ความหมายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 ในแบบเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการให้การยอมรับ. (THE POLITICS OF MEANING CONSTRUCTION ON THE 1932 EVENT IN TEXTBOOKS APPROVED BY THE MINISTRY OF EDUCATION) อ. ที่ปรึกษา : ผศ. ดร. เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา, 260 หน้า. ISBN 974-17-3511-1

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะวิเคราะห์เนื้อหาของแบบเรียนไทยที่กระทรวงศึกษาธิการให้การยอมรับ ระหว่าง พ.ศ. 2475 ถึง พ.ศ. 2516 ที่สะท้อนให้เห็นการให้ความหมายทางการเมืองแก่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 และระบอบประชาธิปไตย โดยใช้ทฤษฎีการตีความความหมาย (Hermeneutics) เป็นเครื่องมือในการวิจัย สมมติฐานการวิจัยมีว่า เนื้อหาของแบบเรียนไทยในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2475 ถึง พ.ศ. 2516 ให้ความหมายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 และระบอบประชาธิปไตย ในทางที่เป็นเครื่องมือเพื่อสร้างความชอบธรรมให้แก่กลุ่มชนชั้นนำผู้มีอำนาจในการปกครองแต่ละช่วง และจึงเปลี่ยนแปลง และผันแปรไปตามบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

การวิจัย พบว่า เนื้อหาของแบบเรียนที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 และระบอบประชาธิปไตย มีลักษณะสอดคล้องกับแนวความคิดของผู้นำทางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วง เพราะรัฐบาลทุกสมัยมีนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการปรับปรุงเนื้อหาของแบบเรียน และหลักสูตรการเรียนการสอน จึงไม่มีแบบเรียนเล่มใดที่ไม่สนับสนุนกลุ่มผู้ที่มีอำนาจทางการเมืองอยู่ในขณะนั้น เพราะผู้มีอำนาจในการปกครองต่างก็ปรารถนาที่จะใช้แบบเรียนเป็นเครื่องมือในการกล่อมเกลาคิดทางการเมืองของประชาชนให้มีลักษณะเป็น “พลเมืองดี” ในแบบที่สอดคล้องกับระบอบการปกครอง เพื่อสร้างความชอบธรรมให้แก่ผู้มีอำนาจทางการเมืองนั้นๆ

ภาควิชาการปกครอง.....ลายมือชื่อนิสิต ภัทรา อังคณาวิศัลย์

สาขาวิชา.....การปกครอง.....ลายมืออาจารย์ที่ปรึกษา ดร. เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา

ปีการศึกษา.....2548.....

4581155524 : GOVERNMENT

KEY WORD: POLITICS / THE 1932 EVENT / TEXTBOOKS APPROVED BY THE MINISTER OF EDUCATION / HERMENEUTICS / UNDERSTANDING / DEMOCRACY / SOCIALIZATION

PATTRA ANGKHANAWISAN : THE POLITICS OF MEANING CONSTRUCTION ON THE 1932 EVENT IN TEXTBOOKS APPROVED BY THE MINISTER OF EDUCATION. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. AKE TANGSUPVATTANA, Ph.D. 260 pp. ISBN 974-17-3511-1.

This thesis uses hermeneutics theory and qualitative research methods to analyze the contents of Ministry of Education - approved textbooks in terms of political meaning construction on the 1932 event. The textbooks analyzed were published between 1932 and 1973. The hypothesis is that the contents changed according to the political, economic and social contexts and gave meaning to the 1932 event and "the democratic system" in such a way as to give legitimacy to the political elites of the consecutive regimes.

The study found that the contents of the textbooks on the 1932 event and "the democratic system" were harmonious with the political ideas of the government of power holders in each period. This is because all of the governments had policies of revising the textbooks and the curricula. Therefore, it was found that there were no textbooks which did not support the group that held power at that time. This is because governmental power holders always wanted to use textbooks as a political socializing instrument to produce "good citizens" in ways congruent with the political regime favored by the governmental power holders so as to legitimize their power.

Department.....Government..... Student's signature..... *กัทธา อังคนาวทิสง*

Field of study.....Government Advisor's signature..... *ดร. อ. อ. อ.*

Academic year.....2005.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้ จะไม่สามารถสำเร็จได้หากปราศจากการอุปการะ ทั้งจากบิดามารดา ครูบาอาจารย์ และเพื่อนพ้องมิตรสหายทั้งหลายที่ร่วมกันเป็นกำลังความคิด กำลังสติปัญญา และที่สำคัญ กำลังใจให้กับผู้เขียนมาโดยตลอดระยะเวลาที่ผู้เขียนเริ่มต้นเข้าศึกษาในระดับปริญญาโทมาบัดนี้

ทั้งนี้ ขอขอบพระคุณบิดามารดาที่เป็นผู้ให้ที่ดีที่สุดของลูกๆ ในทุกด้าน

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ม.ร.ว. พุทธิสาดน ชุมพล สำหรับความห่วงใยที่อาจารย์มีให้แก่ลูกศิษย์อย่างแท้จริง นับตั้งแต่ผู้เขียนเป็นนิสิตในระดับปริญญาบัณฑิต จนกระทั่งก้าวสู่ความสำเร็จอีกขั้นในระดับปริญญาโทมาบัดนี้

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา ที่เป็นทั้งครูและมิตรในเวลาเดียวกัน

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประภาส ปิ่นตอกแต่ง ที่เสียสละเวลาเพื่ออ่านงานเขียน และร่วมเป็นคณะกรรมการให้แก่วิทยานิพนธ์นี้

ขอขอบคุณ ครูบาอาจารย์ทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นคุณครูที่โรงเรียนราชินีบน และคณาจารย์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ล้วนมีส่วนต่อความสำเร็จทางการศึกษาของผู้เขียนมาโดยตลอด

ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่ห้องสมุด และเจ้าหน้าที่ของคณะรัฐศาสตร์ที่ให้ความร่วมมือแก่ผู้เขียนในทุกๆ ด้าน

สุดท้าย ขอขอบคุณ เพื่อนๆ มิตรสหายที่ร่วมกันเรียนรู้ เป็นกำลังใจ และให้ข้อมูลต่างๆ แก่ผู้เขียนด้วยความหวังดี และจริงใจเสมอมา

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้สานงานเขียนเช่นนี้ต่อไปในอนาคต ทั้งนี้ หากมีสิ่งใดที่เป็นข้อบกพร่องในวิทยานิพนธ์นี้ ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว และพร้อมที่จะรับนำมาปรับ และแก้ไขให้ดียิ่งๆ ขึ้นไปในอนาคต

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
สมมติฐานการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	6
ลักษณะเฉพาะของการวิจัย.....	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	14
รูปแบบ และวิธีการวิจัย (Specific Methodologies).....	15
บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	17
แนวคิดและทฤษฎี.....	18
ทฤษฎีที่ใช้ประกอบการวิเคราะห์.....	19
เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	20
สำนักคิดจารีต.....	20

สำนักคิดตะวันตก.....	21
การตีความความหมาย (Hermeneutics).....	24
บทที่ 3 จุดเปลี่ยนประวัติศาสตร์ทางการเมืองสยาม โดยคณะราษฎร.....	31
บริบททางด้านการเมือง.....	36
บริบททางด้านการศึกษา.....	42
นโยบายการศึกษายุคหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475.....	46
พงศาวดารจุดเริ่มของเนื้อหาเชิงประวัติศาสตร์.....	47
การเปลี่ยนแปลงลักษณะของแบบเรียนระหว่าง พ.ศ. 2475 ถึง พ.ศ. 2481.....	49
วิเคราะห์ผู้นำทางการเมืองระหว่าง พ.ศ. 2475 ถึง พ.ศ. 2481.....	66
บทที่ 4 การขัดเกลาทางสังคม และการเมือง ในยุคที่จอมพล ป. เรืองอำนาจ.....	72
บริบททางการเมืองระหว่าง พ.ศ. 2481 ถึง พ.ศ. 2487 และ พ.ศ. 2491 ถึง พ.ศ. 2499.....	75
นโยบายการศึกษายุคจอมพล ป. พิบูลสงคราม.....	80
การเปลี่ยนแปลงลักษณะของแบบเรียนในยุคของจอมพล ป. พิบูลสงคราม.....	83
วิเคราะห์ผู้นำทางการเมือง ในยุคของจอมพล ป. พิบูลสงคราม.....	94
บทที่ 5 การกลับมาอีกครั้งของแนวทางแบบคณะราษฎร.....	99
บริบททางการเมืองระหว่าง พ.ศ. 2488 ถึง พ.ศ. 2490.....	101
นโยบายการศึกษายุคที่ผู้นำมาจาก “คณะราษฎร” และ “ขบวนการเสรีไทย”.....	103
การเปลี่ยนแปลงลักษณะของแบบเรียนระหว่าง พ.ศ. 2488 ถึง พ.ศ. 2490.....	104
วิเคราะห์ผู้นำทางการเมืองระหว่าง พ.ศ. 2488 ถึง พ.ศ. 2490.....	111
บทที่ 6 แบบเรียนในยุคของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และจอมพลถนอม กิตติขจร.....	116
บริบททางการเมืองระหว่าง พ.ศ. 2501 ถึง พ.ศ. 2516.....	118

นโยบายการศึกษาของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และจอมพลถนอม กิตติขจร.....	124
การเปลี่ยนแปลงลักษณะของแบบเรียน ระหว่าง พ.ศ. 2501 ถึง พ.ศ. 2516.....	126
วิเคราะห์ผู้นำในยุคของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และจอมพลถนอม กิตติขจร.....	138
บทที่ 7 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	146
รายการอ้างอิง.....	150
ภาคผนวก.....	157
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	261